

800 אלף עובדים עדיין בלי פנסיה

שבעה חודשים וחצי לאחר שהסכם פנסיה חובה נכנס לתוקפו, אבל כ- 800 אלף עובדים אינם מקבלים שום תנאים פנסיוניים. הוועדות שהיו אמורות לאכוף את הצו - אינן קיימות. ולמרות זאת, רוב הגורמים המעורבים דווקא אופטימיים: לדבריהם הבעיה המרכזית היא מודעות

הציבור

אליצפן רוזנברג

פנסיה לכל עובד

פנסיה לכל עובד?

שבעה וחצי חודשים עברו מאז נכנס לתוקפו [צו ההרחבה במשק](#) המחייב פנסיה לכל עובד. אולם בפועל רוב מוחלט של הזכאים נשאר ללא תנאים פנסיוניים כל שהם.

ערב כניסתו של צו ההרחבה לתוקף, התחזיות דיברו על הצטרפות של למעלה ממיליון שכירים למעגל מקבלי הפנסיה. אולם בתום המחצית הראשונה של השנה, דווח משרד האוצר על הצטרפות של מעל 100 אלף שכירים בלבד.

למעשה, קשה לאמוד את כמות המצטרפים החדשים לביטוח הפנסיוני. על פי הנתונים המצויים בידי ההסתדרות עולה כי מאז החלת החוק הצטרפו כ-150 אלף עובדים למקבלי הפנסיה, אולם בפועל ייתכן וישנם יותר.

"אנחנו יכולים להעריך לפי דמי גמולים שמופרשים ומדווחים העומדים על 2.5% למקבלי הפנסיה החדשים", מסביר עמי כהן יו"ר אגף הפנסיה בהסתדרות, "אבל בהחלט יכול להיות שיש מעסיקים שמפרישים יותר ולכן קשה לשער במדויק".

גם בקרב מנהלי ההסדרים הפנסיוניים ישנם הערכות שונות. לדברי אריק גונן, מנהל המטה המקצועי בחברת ניהול ההסדרים מבטח סימון, המספרים קטנים הרבה יותר: "אני לא יודע מה הם מקורות המידע של האוצר, היות שאין ערוץ דיווח רשמי לעניינים כאלה, הערכתי היא שמספר המצטרפים נמוך במידה רבה מאד".

גונן גם לא מעריך שצפוי שינוי דרמטי במספר המבוטחים בהמשך השנה.

גיא עולמי מנכ"ל קבוצת שקל דווקא נותן הערכה אופטימית יותר: "מדברים היום בשוק על יותר מ-200 אלף מבוטחים חדשים".

גורמים בענף מציינים כי [מנתוני קרנות הפנסיה](#) עולה כי חלה התייצבות במספר הפונים. לדבריהם, אם בתחילת השנה נרשם זרם חזק של מצטרפים הרי שכעת הקצב נהיה איטי הרבה יותר.

גם לבעלי משכורות גבוהות

גם אם נניח את הויכוח על המספרים בצד, רבים בשוק טוענים כי, למעשה, המאסה הגדולה של אלו שקיבלו ביטוח פנסיוני בעקבות הצו, הם עובדי החברות הגדולות והבינוניות, שם הזדרזו המעסיקים לעמוד בתקנות וביצעו את ההפרשות הנדרשות.

אולם דווקא מי שהוצגו על ידי ההסתדרות והגופים החברתיים כאלו שבעיקר זקוקים לכך כדוגמת [עוזרות הבית](#) ועובדי העסקים הקטנים בפריפריה, אלו נשארו בפועל מחוץ למעגל.

בהסתדרות דוחים את האמירות האלו: "זה לא נכון שהחוק הזה הוא לעזרת הבית ולעובד הנגרירה מדימונה, החוק הזה נועד לקבוע נורמה" אומר כהן.

"כולם אוהבים להציג את עוזרות הבית [המלצרים](#) אבל למעשה כל משרדי רואי החשבון, עו"ד, יועצי מס, עד כה הנורמה הזו לא חלה עליהם.

נכון שבמשרדים הגדולים היו זכאים לתנאים פנסיוניים מכח חוזה, אבל ישנם עשרות אם לא מאות משרדי עו"ד שבהם עובדים בלי פנסיה. יש מזכירות ועו"ד שעובדים במשרדים כבר 15 שנה בלי פנסיה".

לדברי כהן, צו ההרחבה נועד לא פחות גם לבעלי משכורת מעל המינימום שלא ניתנו להם זכויות פנסיוניות. "החוק תפס את כולם בכל הארץ, אין פה דגש מיוחד על פריפריות".

הוועדות לא אוכפות

פנסיה מקיפה במשק לכל שכיר אינה חובה מכח חוק, למעשה החובה של מעסיק לצרף את עובדיו להסדר של פנסיה מקיפה נגזרת מכוח הסכם קיבוצי שנחתם בין ארגוני מעסיקים (התאחדות התעשייתיים ואיגוד לשכת המסחר) לבין ארגון העובדים (ההסתדרות), אליו הצטרפה הממשלה מכוחו של צו הרחבה שנחתם על ידי שר התמ"ת.

הדעה הרווחת היתה שהחלטה שבוצעה בהסכמה, מתוך רצון טוב ולא מתוך כפייה מכח חוק, תישם בצורה יעילה יותר.

לדעה זו היו שותפים כל החותמים על הצו ובשל כך, כמעט לא היה ספק באשר ליישומו המוצלח בשטח.

מעביד אשר אינו מקיים את הוראות הצו, אינו מסתכן באכיפה פלילית מצידה של המדינה. לעובד ולארגון עובדים זכות להגיש תביעות למימוש זכויותיהם לפי צו ההרחבה רק בבית הדין לעבודה.

למרות שלא מעט מעסיקים מתעלמים מהתקנות אם בזדון ואם מחוסר ידיעה, יש לזכור כי הסנקציה הצפויה למעסיק היא כפולה, מלבד הדרישה מהמעסיק להשיב לעובד את דמי הגמולים שלא שולמו או לשפות על נזק שנגרם ולא ניתן להשיב (קרנות פנסיה לא יכולות לקבל כספים שנת מס אחורה), אם ארעה תאונה או פטירה, המעסיק הופך להיות המבטח וחלה עליו החובה לשלם קצבת שארים לכל החיים.

בחוזר של משרד התמ"ת שפורסם לאחרונה כתב עו"ד שלמה יצחקי הממונה על יחסי עבודה במשרד כי במקרה של פרישת העובד או נכות או מוות, במקרים שהמעביד אינו מפרש כספים, העובד עלול להיפגע כלכלית בזכויותיו הפנסיוניות אך מאידך המעביד עלול להימצא במצב של "מבטח" ולשאת בנזקים כספיים כבדים מאוד.

שר התמ"ת הצהיר בעת השקת התכנית כי יוקמו ועדות פיקוח משותפות לממשלה, למעסיקים ולהסתדרות אליהן יוכלו לפנות עובדים שלא מקיימים במקום עבודתם את הוראות צו ההרחבה, אולם בפועל ועדות אלו לא קמו עד היום.

במשרד טוענים כי הם פועלים להעמיק את התודעה הציבורית באשר לזכויות הפנסיה להן זכאים כל העובדים בין הייתר ביידוע המעסיקים שאינם מקיימים את חובתם לנזקים הקשים העלולים להיגרם להם וכן הטמעת נושא הפנסיה בעובדים שאינם מבוטחים, אולם וועדות אכיפה אין.

בתגובה מוסיפים במשרד: "הנושא נמצא בהליך למינוי ואיתור מועמדים ומלאי מקומם מטעם המעסיקים, העובדים והממשלה".

"הפרות כמו שיש בשכר מינימום או בחוקי העבודה האחרים יש גם כאן" אומר כהן. לצערי הוועדות הללו של משרד התמ"ת עדיין לא הוקמו. הקימו ועדה ציבורית לאכיפת זכויות עובדים שאינן נמצא בהליכי חקיקה (שלא קשורה בעניין הפנסיה). היתה מחשבה של התמ"ת לשלב גם את האכיפה של הפנסיה אך זה לא קרה, אנחנו מטפלים בבעיות ברמה פרטנית".

לדברי כהן ההצטרפות של קרוב למעלה מ-150 אלף איש מראה מגמה חיובית: "כל דבר חדש לוקח זמן להטמיע. כמו שעוברים על חוקים אחרים עוברים גם על החוק הזה, אבל בסך הכל אנחנו מרוצים".

תופעות לוואי חיוביות

למרות הצדדים הבעייתיים, מתברר כי עצם כניסת ההסכם לתוקף הביאה לשיפור תנאיהם של עובדים רבים ולא דווקא בהיבט הישיר של ההפרשה המינימלית.

מתברר כי לעובדים רבים לא הופרשו תנאים פנסיוניים למרות שהיו זכאים להם מזמן ועצם החלת החוק הציפה את הבעיה והשיבה להם את זכותם.

לדברי כהן, בעקבות החוק פנו עובדים לברר פרטים טכניים לגבי ההפרשות החדשות אולם אז נחשפו לא מעט עוולות שנגקטו על ידי המעסיקים במהלך השנים: "מבדיקות שעשינו התברר שמגיעה להם הפרשה מלאה כבר מזמן, עובד שמועסק כבר 7 שנים ולא הפרישו לו כלום, בעקבות התקנה החדשה המעביד התחיל להפריש לו 2.5% אבל אז התברר שלמעשה המעביד היה חייב להפריש לו כבר לפני 3 או 5 שנים

הפרשה מלאה לפי צו הרחבה בענף".

היבט חיובי נוסף שהביא הצו החדש הוא הטבת תנאיהם של עובדים חדשים מעבר למה שמחייב הצו:

"אירגון שהיה נוהג לתת תנאים סוציאליים מלאים אחרי שנה, חוייב בהתאם לחוק החדש לתת לעובד תנאים התחלתיים אחרי 9 חודשים", מסביר עולמי מקבוצת שקל, "לא מעט פעמים ארגון העדיף לתת לעובד תנאים מלאים אחרי 9 חודשים במקום לתת לו תנאים מינימליים, כך העובד יצא נשכר".

"לא רוצה פנסיה"

למרות שמשרד האוצר מצהיר כי חלה עליה במודעות הציבור, רבים מהעוסקים בענף מסכימים כי אולי הבעיה המרכזית היא חוסר הידע הן אצל העובדים והן אצל ציבור המעסיקים.

"אני חושב שאחת הבעיות המרכזית זה חוסר המודעות של הצרכנים, של העובדים", אומר כהן "מי שמבין ובקי זה הסוכנים והיועצים אבל לא הציבור. ברגע שרמת הידע נמוכה, וזה לא משנה מי העובד, אם זה מלצר או רופא או עוזרת בית, זה עלול לבוא לידי ביטוי בהפרשות שישולמו או לא ישולמו".

"בחור צעיר שהשתחרר מהצבא והלך לעבוד במלצרות כדי לחסוך לטיול בחו"ל הוא בעצמו יבוא למעסיק ויגיד לו עזוב אותי בשקט אל תפריש לי לפנסיה אני צריך את הכסף. זאת המציאות, אנשים לא רואים לטווח ארוך, גם לעובד צעיר אין את המוטיבציה לבוא למעסיק ולהתלונן על משהו שבעיניו רלוונטי עוד 30 או 40 שנה קדימה".